

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji.

Dne 22. prosinca t. l. so se sešli zastopniki slovanskega in nemškega učiteljstva na Dunaju, da se dogovore glede akcije, kako pričeti v državnem parlamentu s končno ureditvijo učiteljskih plač. Zvezo slovanskega učiteljstva je zastopal samo tajnik Hajný, ker predsednik Josip Černý, ki je po težki operaciji še v položaju rekonvalescenta, ne prenese težkoč dolgega potovanja, Deutsch-österreichischer Lehrerbund je zastopalo celo predsedstvo.

Tajnik D. öster. Lehrerbunda, tov. Frelinger, je natančno obrazložil smoter in razsežnost skupne akcije vsega učiteljstva v državi, obenem tudi tak-tiko, po kateri naj bi se delo nadaljevalo. Tajnik Zveze je poročal o korakih, ki so se dosedaj od strani Zveze storili v tem oziru, o ukrepih Zvezinega odbora v Mariboru v vel. srpanu in Zvezinega predsedstva na sestanku na Dunaju v prosincu. Deputacija slovanskega učiteljstva, ki je v jeseni v parlamentu predložila zahteve učiteljstva poslancem različnih slovanskih strank in narodnosti, je dobila ta vtisk, da bi se mnogim poslancem sonacija deželnih financ na ta način, da prevzame država 50 % stroškov za ljudsko šolstvo, ne zdelo dobrodošla, in da bi v tem videli nevarnost za deželno autonomijo, da si pravzaprav v resnici v šolstvu nobene autonomije ni, razen če bi se tako hotelo nazivati pravico in dolžnost dežel, da vzdržujejo šole, zakaj niti v teh slučajih, če gre za ustanavljanje novih šol, nimajo dežele polne autonomije. Nadalje so izrekli poslanci čeških dežel bojazen, da bi morale aktivne dežele doplačevati za pasivne; osobito agrarni poslanci Udržal in Staněk sta trdila, da bi morale češke

dežele, kjer se mora razvoj ljudskega šolstva smatrati skoro za dokončan, doplačevati za šolstvo v onih deželah, v katerih se nahaja ljudsko šolstvo v bednem stanju in bi se zdaj oprijele dane priložnosti in bi si zgradile svoje šolstvo za naš denar. Na podlagi teh razgovorov je bila sanačna zahteva registrirana v tem smislu, da bi država nagradila deželam 50 % učiteljskih plač.

Predsednik D. öster. Lehrerbunda Strebl je sporočil, da je nemško učiteljstvo že izvršilo podobno politično akcijo, kakršno pripravlja slov. učiteljstvo. Nemško učiteljstvo nikakor ne misli s svoje akcije škodovati deželni autonomiji, je iz narodnostnih razlogov odločno proti poddržavljenju ljudskega šolstva in je v peticijah glede ureditve gmojnega položaja, podanih državnemu zboru, izrečno zahtevalo, da se ohrani dosedanj pravni položaj. Želeli bi si, da bi se Zveza vrnila zopet k prvotni sanačni formuli, da bi država plačala 50 % vseh stroškov za šolstvo.

Hajný je prepričan, da ta sanačna formula ni nobena ovira obojestranskega sporazumljenja. S tem nečemo poslancem ničesar predpisovati, na njih bo leželo, da sami najdejo primeren način za sanacijo, mi hočemo samo naznačiti, na kak način bi se moglo ozdraviti deželno gospodarstvo. In če bi v tej zadevi postavili tudi različne zahteve, ne moglo bi to ovirati celotne akcije, razen da bi se s tem prišlo vekom mogočemu dlakoceptstvu od strani nam sovražnih ljudi, in ker so Nemci že prej podali peticije s takim besedilom, proglašajo kot pooblaščenec Zveze, da besedilo peticije Slov. Zveze primerno priredi.

Tov. Frelinger pouči tajnika Zveze, kako je nemška državnozborna delegacija ustanovila poseben odbor za ureditev učiteljskih plač, ki je sprejel med se tudi dva učitelja kot pozna-

valca, namreč predsednika in tajnika Lehrerbunda in prigorvarja, da bi poskrbela tudi Slov. Zveza za podobno institucijo.

Zaveza avstr. jugoslovanskih učitelj. društev je podala D. öst. Lehrerbundu predlog, da bi se ustanovil permanentni državni odbor za skupne učiteljske zadeve. Hajný ne vidi za zdaj potrebe ustanovitve takega odbora: imamo dve mogočni učiteljski organizaciji, Zvezo in Lehrerbund, v katerih je združeno skoro vse učiteljstvo v državi, razen malega števila Rumunov in Italijanov; odbora teh korporacij sta lahko v vednem stiku in se moreta sniti vedno, kadar je treba. Hajný vpraša, jeli morda ta predlog isti, kakor oni, ki mu ga je poslala Zaveza jugoslov. učit. društev, s katerim pozivlja baje po navodilu spodnjeavstrijskega Landeslehrerverbanda — deželna osrednja društva, da ustanove pravni odbor za varstvo učiteljstva v celi državi brez ozira na narodnost in veroizpoved. Hajnemu se zdi ta predlog sumljiv: zakaj se je spodnjeavstrijski Landeslehrerverband obrnil na Zvezo in do svoje osrednje organizacije D. öst. Lehrerverbanda? Dobi pojasnilo, da je to društvo klerikalnih učiteljev iz spodnje Avstrije. Tajnik Lehrerverbanda bo poročal tajniku Zveze o vseh važnih stvareh, ko se snide državni zbor.

Parlament se je sešel in začel je delati: dovolil je rekrute in pričelo se je s prvim čitanjem znanih finančnih predlogov ministra Bilinskega. Zveza je pripravila vseslovansko petično akcijo; za Češko, Moravsko in Šlezijo je dala natisniti peticije v enakem besedilu. Podpisane peticije naj se po Veliki noči, kakor hitro prične državni zbor zasedati, pošljejo na Dunaj poslancu dotičnega okraja. Če bo mogoče oddati peticijo, podpisano od predsedstva društva, poslancu osebno, pošljite k njemu deputacijo, informujte ga in prosite ga, da peticije ne samo

poča, ampak da tudi vse potrebno stori v svojem klubu, da klub tudi v plenarni seji naše peticije vzame v pretrés, da zavzame napram njim gotovo stališče, da o teh razmotiranjih izdajo tudi komuniké, čegar besedilo naj se vam sporoči. Gg. poslancem povejte, da nikakor ne vstrajamo pri tem, da bi se sanacija deželnih financ morala izvršiti v tem smislu, kakor se označuje v peticijah; kakor je bilo že zgoraj povedano, na zbornici sami bomo leželi, da napravi ugodno formulo za sanacijo.

Nemško učiteljstvo vpliva v enakem smislu na svoje poslance. Deputacija nemških učiteljev iz Češkega, v kateri so bili zastopani deželni poslanci Lipka, Leger in vodja Pobl iz Smichova, je bila v zadevi ureditve učiteljskih plač v četrtek 10. sušca na Dunaju. Po državnem poslancu Pachru je bila predstavljena ministru pouka in ministrskemu predsedniku. Baron Bienerth je izjavil deputaciji, da smatra zahtevo učiteljev, da se jih postavi na enak nivo z državnimi uradniki od 11.—8. činovnega razreda, za popolnoma opravičeno in da v tem smislu stori rad vse, kar bo le v njegovi moči. Zveza nemških poslancev iz Češkega je sprejela deputacijo v ta namen sklicani plenarni seji, da bi slišala njene želje in informacije in je imela z njimi nekolikourni razgovor.

Nemško-nacionalni poslanci so predlagali v zbornici izpremembo § 55. drž. šol. zak., kar je bilo odstopljeno šolskemu odseku. Na njih bo zdaj leželo, da ne pripuste, da stvar izgine pri odseku v prahu.

Za referenta proračunskega odseka je bil izvoljen poslanec Staněk. Deputacija Zveze slov. učit., v kateri sta bila tajnik in tov. Kirinčić iz Dalmacije v sredo dne 16. sušca, je prišla v zbornico, da bi opozorila poslanca Staněka

LISTEK.

Pisma iz onstran groba.

Piše pokojni Afron Voljniš, priobčuje Florijan Švon.

XI.

Kdor ni nič, na potu ni nikomur. Askere.

Ti dvomiš, da je v prirodi mogoča tvarina, ki bi bila neizčrpna nositeljica vseмирskih dejanj. Ko bi bil pred davnim časom kdo Tebi pripovedoval o x o n žarkih, o ionih in elektronih, bi bil Ti ravno tako zmajeval z glavo, kakor maeš sedaj, ko čitaš moja pisma. Kdor je zrel, da razglablja in se poglubi vase, ta ne najde v sebi samo x in n žarkov, ampak še mnogo drugih višjih vzvišenejših pojavov prirodnih sil — najde sebe samega.

Nositeljica vseh naših dejanj, ki se jih zavedamo, je tvarina, katero zvejo francoski učenjaki perispit ali perispitalni fluid in ki ga je Mesmer nazival živalski magnetizem, dr. Reichenbach od in angleški učenjak dr. Crookes psihiška sila.

Od je eteriška tvarina, jako razrejena, ki se v zgoščenem stanju celo lahko fotografira. Ta poizkus se je faktično posrečil francoskemu polkovniku in ravnatelju pariške politehnike de Rohasu.

Od ali psihiška sila se lahko konstatuje pri vsakem človeku. Ona izseva iz vsakega živega človeka ter je polarizovana kakor naveden mineralen magnetizem. Desna stran, oziroma desna roka je odpozitivna in iz nje izseva od v modrikasti barvi. Nasprotna je leva roka odnegativna in iz nje izseva perispitalni fluid v rdečkasti barvi. Psihiška sila je vrh tega še popolnoma individualna, to je, v vsakem bitju je od karakteristični znak dotičnega bitja. Karakteristika teženj posameznega bitja izseva v psihiški sili v raznovrstnih barvah; te so: modro, rdeče, rumeno, zeleno, sivo itd. Po barvah psihiške sile se pozna značaj dotičnega bitja.

S proučevanjem oda se bavijo z uspehom posebno francoski učenjaki: Adm Curie, Bequerell, Charpentier in Blondlof. Ako pa Ti misliš, da ni to vse skup nič, Ti odgovorim z Askercem: „Kdor ni nič, na potu ni nikomur.“

Vsako posamezno bitje je torej takorekoč svet v sebi, ki se razvija in popolnjuje iz sebe vase. Tako se popolnjuje tudi človek. Pisal sem Ti, da je bila zame smrt, ko sem umrl, le rojstvo v nov pojav. Ti si zmajal z glavo in si mislil z nasmehom na ustnih: „Priatelj, dokaži!“

Dokaz ta lahko najdeš, ako proučuješ zopet pojav perispita.

Prej sem omenil, da izseva iz človeškega živega telesa psihična sila in izsevajo drugi n

svetlobni trakovi. Nasprotno ne izsevajo iz mrtvega telesa, ker ga je zapustila psiha. Ta proces nazivljemo smrt. Izvršil se je na popolnoma enostaven način.

Iz zemeljskega telesa se je namreč ločila nerazrušljiva, neminljiva, vedno se izpopolnjujoča zavedna in sebe samozavedna monada v drug nji prikladni tostrani svet. Odnosla pa je ta življenjska monada vse vtiske iz prvotnega sveta, ki jih je potom izkušnja pridobila, in v nji je ostal značaj prejšnjega bitja z vsemi lastnostmi dobrili in slabih nagonov. To je njena imovina. Od je oni agens, ki se še celo pri živem telesu more za nekaj časa eksteriorizovati, to je izločiti iz človeškega telesa. Prej omenjenemu francoskemu učenjaku se je posrečilo, da je proizvel ta poizkus.

Ta agens se nazivlje tudi astralno telo, ki se ga zavedamo mi prebivalci tostran groba.

Perispit je podoben fonografu, ki zapisuje vase vse vtiske zunanjega sveta in jih potem daje subjektu bitja, da jih proučuje. Ker je človeški spomin ustanovljen, se zamore sklepati, da je perispit trajen, ker iz njega more vsak čas duh čitati kakor v odprti knjigi vse življenjske dogodke. Ko bi ne bil perispit trajen, bi se človek tudi spominjati ne mogel. Čemu bi bilo življenje v prirodi, če bi si ne bila ustvarila priroda knjige, v katero bi zapisovala vse čine vesolnega vseмира? In ta življenjska knjiga prirode je priroda sama, v ka-

teri se doigravajo vedno novi dogodki. Iz nje pa čita vsako posamezno bitje ne samo svojih činov, ampak vsa dejanja vesolnega vesolstva. Iz nje proučuje posameznik in vesolstvo vseobsegajočo večno pravico. Vedi, dragi Švon, da je ta knjiga, ki je Vam odprta le v snovi, za nas odprta listina, iz katere mi čitamo zgodovino davno prošlih pravekov. In čemu bi bila knjiga, ko bi ne bilo čitateljev?

Napišem Ti le kratko nekatere dogodke, ki sem jih videl v knjigi življenja. Torej poslušaj!

Ko sem se pred nedavnim časom izprehajal po tostranih dalj, sem si zaželel videti svojega učenika, starega Amanata. Kako sem se začudil, ko sem v hipu trdne volje, da ga vidim, preletel z brzino misli v žarne dalje, kjer sem našel Amanata, sedečega pod gigant-sko palmo.

„Na zdar, učenik,“ ga pozdravim nekako bojazljivo. „Dobro došel, Afron!“ odgovori on in nadaljuje: „Slutim Tvoje misli in veseli me, da težiš za spoznavanjem stvarstva. Glej, v vsemiru je odtisnjena zgodovina davnih pravekov in rad ustrezem Tvoji želji. Odprem Ti knjigo življenja, iz katere črpaj spoznanje večnih zakonov. Ti si še mlad in neuk, zato sledi mojim mislim! Povedem Te v one kraje, ki si jih preletel, ne da bi se bil zavedal ondotnega življenja, ko si vstopil v to deželo svobode in enakopravnosti.“

na njegove besede, izgovorjene na manifestaciji v Brnu in ga prosila, da vložijo v svoje poročilo tudi zahtevo učiteljstva glede enakosti z drž. uradniki zadnjih štirih razredov. Deputacija je govorila tudi z nekaterimi drugimi člani proračunskega in šolskega odseka, tako s poslancem Lisým, Choce, Maštálko, Valouškom in Drtino. Za gotovo se je obljubilo, da se ti poslanci za nas zavzamejo i v proračunskem odseku, v plenarni seji; seveda niso mogli obljubiti z gotovostjo, da se tudi nam kaj ugodno. Poslanec Valoušek se je izrekel, da je pripravljen glasovati za našo ureditev, če bi prišlo do tega, da prevzame država 50 % šolskih stroškov. Poslanec Lisý se priglasi k besedi pri proračunski debati v plenarni seji in se po možnosti zavzame za našo stvar.

Od današnje akcije si sicer ne obetamo končnega uspeha, vendar pa pogosta kapljica izdolbe tudi kamen. Danes smo si gotovi tega da se priznava na merodajnih mestih naše zahteve za dostojne in opravičene; odtod do izpolnitve je seveda še dolga pot, ali imamo opravičene nade, da nam jesen prinese lepše uspehe.

Za informacije slov. deželnim učiteljskim organizacijam in okrajnim učiteljskim društvom pridajamo seznam članov proračunskega in šolskega odseka poslanske zbornice.

Proračunski odsek: Adler, Battaglia, Baumgartner, Beer, Chiari, Choc, Conci, Diamand, Ellenbogen, Fuchs Vikt., Glabinski, Górski, Gruber Rud., Herzmansky, Kolischer, Korošec, Kotlař, Kozłowski, Kramar, Malik, Marckhl, Maštálka, Mayer, Morsey, Némec, Okuněvskyj, Onciul, Pacher, Pergelt, Pittoni, Ploj, Prochazka, Prokeš, Rolsberg, Romanezuk, Schmied, Schraffl, Seitz, Staněk, Staniszewski, Stapinski, Steinwender, Sylwester, Šilinger, Šrámek, Tomschik, Tresić, Walcher, Wasilkó, Wittek, Wolf, Žitnik.

Šolski odsek: Avancini, Baechlé, Bendel, Bernkopf, Ceglinski, Daszynski, Dnistrianskyj, Drexel, Drtina, Gentili, German, Gessmann, Glöckel, Grafenauer, Gruber Jos., Hajn, Hock, Hoffmann P., Holzhammer, Hribar, Hudec, Jaklič, Kadlčák, Kasper, Kemetter, Kolessa, Krennwallner, Lössl, Londzin, Mayr M., Metelka, Miklas, Morsey, Pernerstorfer, Petelenz, Primavesi, Roller, Rolsberg, Schmid, Seitz, Simionovici, Spinčić, Stapinski, Starzynski, Tomaszewski, Tomášek, Valoušek, Velich, Zahradník, Zeiner, Žygulinski.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca marca K 88.515'02.

Naznanilo. Kdor želi od zadrge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Amanat je podprl glavo in se globoko zamislil ter povedel s seboj tudi mene, še mladega in nekega prebivalca tostranih poljan.

Zora vstaja!

Tvoj

Afron.

XII.

Šel sem za Amanatom ni čutil sem, kako me je prevzela njegova misel, in preletela sva vse veke večne sedanosti. V tej vekoviti sedanosti pa so vstajale pred menoj žive priče življenja.

„Amanat, kje sva sedaj, kam letiva?“ ga vprašam strahoma. „Nahajava se v najnižjih sferah, v deželi pokore“, odgovori Amanat. Vstajala so dejanja za dejanji.

Iz polumraka, so vstajali in prihajali tropi zmučenih bitij. Z obraza se jim je brala nevednost in brezbriznost. Šli so mimo naju in se izgubljali v mrčni daljavi. Za njimi in pred njimi se je vlekla gosta megla zemeljskih skrbi, nad njimi pa je kot temen oblak ležala mora duševnega siromaštva.

„Kam tava ta trop trpinov?“ vprašam učenika. On mi odgovori: „Tja v dalje časa, odkoder jim končno“ zasije žarek večnega usmiljenja.“

Vrstil se je trop za tropom, prepevaje nabožne pesmi, s knjigami in svečami v rokah,

Boj idealizmu!

O notranji in vnanji politiki učiteljstva smo že pisali. Začrtali smo smeri, orisali gibanja, a nismo se še natančneje pečali s svojimi vrstami, ki so vendar pogoj uspešnemu stanovsko-šolskemu in narodno-politiškemu boju, ki ga mora izvajati naša organizacija.

V prvi vrsti se hočemo pečati z njimi, ki se skoro niso pospeli z onega ozkega temelja, ki nanj dandanes postavljajo učiteljstvo naša hlapčevska vzgajališča, t. j. učiteljska, in so popolnoma uverjeni, da je njihov moralna življenska dolžnost, podrediti svoje interese in koristi v prid interesom vsakogar, da je njih dolžnost, žrtvovati tudi lastno eksistenco v dobro vsakomur in se pustiti povsod izkoristiti. To so naši visokoletni tovariši, ki so pa zaradi vsega tega največji trpin — idealisti. Idealizem je pač lepa lastnost — na svojem mestu! V prvi vrsti sodi idealizem v šolo, ker je za delo v šoli neobhodno potreben.

Če pa prenašamo mi svoj šolski idealizem v politički boj, če smo pa tudi idealisti, da neprenehoma svoje zahteve in koristi odklanjamo ali jih vsaj začasno postavljamo v ozadje, in vse to le v interesu drugih stanov ali političkih strank, potem nam ta idealizem škoduje, škoduje dobri stvari, in bi lahko nazvali te vrste političke idealiste — političke otroke. Ta idealizem nam odločno škoduje, in toliko časa ne priborimo svojemu stanu političkega ugleda, dokler bomo gojili tako idealno politiko, kakršno smo gojili do dandanes. Interesi učiteljstva in šolstva so prvi, v znamenju katerih se organizujemo, zato nam je v prvi vrsti zastopati njih korist in gojiti v prvi vrsti tudi strogo stanovsko-šolsko politiko. In koliko političkih otrok imamo še v svoji sredi, ki se preradi dajo zaradi tega svojega idealnega nagnenja brez vseke samovolje podrežati političkim blestečim frazam in spletkam, pri čemer se na škodo učiteljstva okorišajo političke stranke.

Pač je neobhodno potreben idealizem, če gre za kulturni napredek človeštva ali naroda! Toda kdor se hoče uspešno boriti za vse to, je tudi idealistu potreba trdne podlage, eksistence, in nihče mu je ne da v politiki, če si je ni prej sam zasigural. V tem oziru ima učiteljstvo bridke izkušnje. Če nam manjkajo prvi pogoji v boju za naše „narodne ideale“, če nam vsega primanjkuje na lastni eksistenci, dotlej nam ni pričakovati izdatnih uspehov.

In le z odločno, trdno in stvarno opozicijo silahko zasiguramo od političkih strank zagotovilo izboljšanja eksistence, nikdar pa ne s podre-povanjem in strankarskim idealizmom. Brez predsodkov in brez idealizma moramo započeti svoj politički boj!

Dovolj časa je upalo in čakalo učiteljstvo, da rešijo njega gmotno vprašanje kot nepolitiško vprašanje. Politiche stranke ga pa hočejo

rešiti in ga rešujejo kot političko vprašanje, zato mora biti učiteljstvo tudi pripravljeno, da ga reši v najskrajnejšem boju zopet samo — kot političko, in sicer kot narodno kulturno-politiško vprašanje. Dovolj je bridkih prevar: Pripravljeni moramo biti na najskrajnejši boj, na najskrajnejši odpor in na najhujše udarce. Če nas bodo morebiti topli z „narodnimi izdajicami“, nas to ne bo smelo strašiti. Zavladalo bo sicer hipno nazadovanje, toda verujte, ko doženemo svoj smoter — bo s podvojenim silom in z rastočo močjo vse zopet lahko napredovalo in tudi trikrat toliko bomo lahko potem delali kakor sedaj!

Opozicije, močne, stvarne, organizovane opozicije na obeh jako perečih poljih nam je treba na mah! Hipna dekadencia ne bo škodovala končni stvari. Potreba nam bo najbrezobzirnejšega postopanja v naši sredini, a najpremišljenjših in preudarnih korakov v naših obmejnih krajih. Le-tu je še steza, ki nam je po nji v najskrajnejšem položaju priti do smotrov; če nam uničijo to, so uničili nas in so uničili narod; če pa mi pahnemo v sredini svoj narodni idealizem začasno od sebe, smo s tem odpomogli sebi in rešili potem tudi izdatneje narod.

Dokler moramo pa na dan do 6 ur bivati v pokvarjenem, zaprašenem zraku; dokler moramo poučevati na dan 60, 80 do 150 otrok v več oddelkih in poleg tega še v pre-mnogih slučajih zanemarjenih, slabo hranjenih, izdelanih otrok, ki so malo dovezni za pouk; dokler moramo napenjati svoja pljuča in svoj glas, dokler ne postanemo hripavi in končno ne onemoremo; dokler napenjamo svoje živce do skrajnosti, da se ne pričnemo tresti po vsem životu; dokler imamo potem doma še sklade zvezkov popravljati; dokler imamo potem še privatne ure opravljati, da ne pogine družina „po očetovi krivdi“ gladi; dokler potem zaradi primanjkanja denarja in časa ne moremo zasledovati niti najaktualnejšega napredka bodisi na kateremkoli polju; dokler končno še pri vsem tem nimamo kaj poštenega jesti; dokler potem pod disciplinarno kaznijo učitelj niti svojega mnjenja ne sme izraziti — toliko časa učitelja ne moremo smatrati enakopravnim človekom med ljudmi, temveč je izžemana raja, ki naj od nje narod ne pričakuje rešitve in opore, temveč z njegovim poginom tudi svoj pogin.

Neobhodno nam je potrebno, da si lastne predpogoje zagotovimo, ne pa idealno fantazirati o kulturnem človeškem in narodnem delu. Politiche stranke — brez izjeme — nimajo za učiteljstvo ničesar! Sami si moramo priboriti vse in sami bomo morali zbrati poslednje, že napol ubite moči, da se zase napotimo v politički boj.

Predpogoji in sredstva nam od naših političkih strank ne bodo dana in tudi ne pripoznana — le z najodločnejšim bojem lahko dosežemo svoje smotre. Politiche stranke nam bodo pa vedno pripoznavale le to, kar bo tudi v njih korist ali kar bi nam pri politički kup-

čiji morale dati kompromisno v zameno, katerih kompromisov pa učiteljstvo do sedaj le zaradi svojega idealizma in nediplomatstva, to moramo priznati, ni sklepalo. Nadalje bi nam dale le ono, kar bi jim s silo in močjo iztrgali.

Toda ti glasi niso glasi obupa in čakanja na konec, temveč so opomini, da nam je kreniti na povsem drugo pot nego smo dosedaj hodili, da se nam je pripraviti drugače, da žrtve nikjer niso izvete.

Pravico in dolžnost imamo zahtevati, [da se naše zahteve prve realizujejo. Idealisti naj ne obupujejo in naj ne hodijo s frazo: prvo je narod in potem mi! Še enkrat jim veljaj bojni klic za središče, in to v popolnem, neizpremenljivem prepričanju: **Naše zahteve so prve, ki jih moramo uresničiti, to je naš ideal, in ni ga za sedaj za nas višjega!** — Če se naše zahteve uresničijo, je učiteljstvu najprej pomagano. Mi dobimo to, česar danes nimamo: moč in čas, in lahko se bomo posvetili potem z izdatno močjo narodnemu in šolskemu delu, ker se nam ne bo treba bati vsak hip pogina. Potem bomo šele lahko odločno in trdno nastopali za svoje ideale!

Zgeniti bo treba najširšo javnost in obrniti z najrazličnejšimi sredstvi vso pozornost javnosti nase! Zato bodite pripravljeni!

Svetozor.

Učiteljska bolniška blagajna.

(Načrt pravil.)

I. Ime in sedež društva.

§ 1. Društvo se imenuje Učiteljska bolniška blagajna slovenskih in hrvaško-istrskih učiteljev, učiteljic in učiteljskih soproj po Kranjskem, Štajerskem, Primorskem in Koroškem.

Svoj sedež ima v Ljubljani.

II. Namen društva.

§ 2. Društvo ima namen, podpirati obo- lele učitelje, učiteljice in učiteljske soproge.

III. Sredstva v dosego tega namena.

§ 3. Sredstva v dosego tega namena so:

- a) vplačila pokroviteljev;
- b) vplačila pravih članov;
- c) vplačila podpornih članov;
- d) darovi in volila (zapuščnine).

IV. Člani društva.

§ 4. Člani društva so:

- a) pokrovitelji;
- b) pravi;
- c) podporni;
- d) častni.

§ 5. Pokrovitelj more postati vsakdo kakršnegakoli stanu, vsako učiteljsko društvo, vsaka občina in vsak denarni zavod ako plača društvu 200 kron enkratavselej ali pa po obrokih.

a drhal, žejna ljudske krvi, je drvela po daljah v nočno globino.

Na obrežju krvavega potoka pa je pral svoj plašč tiran, ki ga je ravnokar oškropila kri nedolžnih, padlih v boju pod krvnikovim mečem. Čimbolj je pral svoj plašč, tembolj je bil krvav, saj ga je pral v mlakuži še tople krvi. Kraj mlakuže je stal napis:

„Boj vseh proti vsem!“

Izgubil se je prizor, in nastala so nova dejanja. Nad razrušenimi razvalinami, ki jih je časovni zob razdejal, so sprhutali netopirji in začuvikale nočne ptice.

Iz vlažne kleti se je pritihtapil skopuh. Iskaje po vseh kotih svoj zemeljski zaklad, ki mu ga je odnesel neznanec, je plašil soprebi-valce.

Krčevito stiska svoje prste, na trpeči in v sto brazd razorani obraz pa mu teče znoj skopušta, a temna senca oderušta mu zakriva vpogled v njegova brezsrčna dela.

Izza voglov pa so se vlačili v človeški obliki pisani močeradi, prožeti z meseno strastjo. Po nizkih, temnih zakotjih so jim polagale hčere mesenega uživanja svoje nagoto na žrtvenik sramote. Brez uthe se jim je zajedala strast v telo kakor črv v gnilo meso. Iz dežele obupa pa so odmevali in se razlegali po teh beznicah proseči klici samomorilcev. Iz teme so prežali kakor črne oči črnih leopardov krvoželjni raz-bojniški pogledi v bliskavo viharo noč...

Izpreletela me je ledena zona ob teh pogledih, in zaprosil sem Amanata: „Učenik, dovolj je teh prizorov, ne vzdržim njih vtiskov več. Bojim se, da ne omagam. Prosim Te, povedi me nznaj v deželo večne pomladi.“ V onem trenutku sva se znašla zopet pod gigant-sko palmo.

Ko sem se nekoliko oddahnil, sem vprašal Amanata: „Amanat, povej mi, sem li zrl v zemeljskih sferah, kakor imenuješ deželo pokore, resnici v obraz ali so bile to le sanje?“ — Amanat odgovori: „To niso bile sanje, ampak resnica. Kar si videl, je bilo življenje, ki se je doigralo na zemeljski površini in kar je uveko-večeno v knjigi prirode. Listaj po tej knjigi in uravnaj svoje žitje, da poleti Tvoj duh še dalje v dalje večne ljubavi. Vedi, da se človek prebudi v tostranem svetu tak, kakršnega se je ustvaril s svojim delom in s svojimi dejanji, ali v popolnost ali v propalost. — Kar si videl, je zapadlo zakonu večne Pravice. Kdor z nede-ljem onečasti sebe, postane nevreden sebe, zakaj postal je nestvor, ki tava po mlakužah zemelj-skih strasti in živalskih nagonov še nadalje to stran groba.“

Zamislil sem se v knjigo življenja in čutil sem, kako je vstajalo v meni spoznanje večne Resnice. Po sinjih gorica so iz stolpov belih cerkvá zapeli zvonovi jutranji pozdrav: „Mir Vam bodil!“ To Ti želi tudi

Tvoj

Afron.

(Dalje.)